

6 KIRKKO JA KANSALAI SJÄRJESTÖT

6.1 Kirkko

- # Kirkolla on monitasoisia tehtäviä rikollisuuden ehkäisyssä ja se on kehittänyt useita viranomaistoimintaa täydentäviä toimintamuotoja
- # Seurakunnat voivat olla erityisesti paikallisessa yhteistyössä tärkeä kumppani

Uskonnon merkitys rikollisuuden ehkäisyssä on tunnettu. Kirkolla on keskeinen rooli erityisesti osallistumisessa yhteiskunnalliseen arvokeskusteluun. Laajaan jäsenkuntaansa nähden kirkolla on eettinenkin kasvatustehtävä.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko, jonka seurakuntiin neljä viidestä suomalaisesta kuuluu, on merkittävä yhteiskunnallinen vaikuttaja, jonka monipuolisella toiminnalla on merkitystä myös rikollisuuden ehkäisyn kannalta.

Kirkko on kehittänyt useita kriminaalihuoltotyön muotoja osana diakonia- ja yhteiskuntatyötään. Näihin kuuluu sielunhoito vankiloissa ja vankien ja vapautuneiden vankien tukeminen. Kirkolla on hankkeita syrjäytymisen ehkäisemiseksi, laajaa nuorisotyötä ja ongelmanuorille erityisnuorisotyötä. Kirkko tekee perhetyötä ja perheneuvontatyötä. Seurakunnilla on lisäksi vanhuksille tarkoitettuja toimintamuotoja, joilla on tärkeä merkitys näiden turvallisuudentunteen ylläpitämisessä.

Erityisesti paikallisessa rikosentorjuntayhteistyössä seurakunnat voivat olla tärkeä yhteistyökumppani.

6.2 Kansalaisjärjestöt

- # Lukuisat järjestöt osallistuvat rikollisuuden ehkäisytyöhön
- # Järjestötoiminta voi vaikuttaa usealla tavalla ehkäisevästi
- # Kansalaisjärjestöjen roolia rikollisuuden ehkäisyssä korostetaan kumppanuusajatuksen mukaisesti ja tätä edistäisi, jos järjestöt pyrkisivät erityisesti paikallisesti organisoitumaan keskenään projektien toteuttamiseksi
- # Erityisesti nuorisorikollisuuden ehkäisyssä on korostettava nuorten liittymistä yhteiskuntaan tukevien järjestöjen merkitystä
- # Urheilun kasvattavaa merkitystä olisi korostettava ja se olisi pyrittävä ottamaan huomioon julkista tukea jaettaessa

Kumppanuus

Kansalaisaktiivisuus organisoituu järjestötoimintana, jonka merkitys saattaa tulevaisuudessa edelleen kasvaa. Suomalaisista nuorista enemmistö kuuluu johonkin järjestöön, sen sijaan kiinnostus vaikuttaa

poliittisen järjestelmän kautta asioihin on nuorten keskuudessa voimakkaasti laskenut. Järjestötoiminta nähdään yhä enemmän julkisen vallan toiminnan täydentäjäksi kumppanuus-ajatuksen mukaisesti.

Eri vaikutustapoja

Järjestöt voivat vaikuttaa rikoksia ehkäisevästi erityisesti seuraavin tavoin:

- järjestöjen toimintaan kuuluu ohjelmia, joilla suoranaisesti pyritään ehkäisemään rikollisuutta, esimerkiksi tukemalla syrjäytymisvaarassa olevia, jakamalla huumevalistusta, järjestämällä rikollisuuden ehkäisykampanjoita ja organisoimalla vapaaehtoisia rikollisuutta ehkäisevään kansalaistoimintaan,
- järjestöt kiinnittävät toimintaansa henkilöitä, joilla on riski tulla rikollisiksi tai tehdä rikoksia, ja tarjoavat sosiaalistavan väylän tai ajankäytön laillisen vaihtoehdon,
- järjestöt tarjoavat osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuden niille, jotka haluavat vaikuttaa yhteisiin asioihin; joskus yhtä merkittävää vaikutusmahdollisuutta ei muuten ole tarjolla.

Yleensä kysymys on erityyppisistä järjestöistä, vaikka mainittujen vaikutusmekanismien hyödyntäminen on mahdollista samanaikaisestikin.

Monet järjestöt toteuttavat nimenomaisia rikollisuuden ehkäisyn ohjelmia. Järjestöillä on käytössä vapaaehtoistyövoimaa. Toimintamuodoista esimerkkeinä voidaan mainita vanhempainvaellusten organisointi, rikosuhripäivystys ja miesryhmät parisuhdeväkivallasta eroon pääsemiseksi ja muu työ naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi sekä nuorisorikollisuuden ehkäisy, johon järjestöt osallistuvat mm. järjestämällä riskinuurille kehittävää toimintaa.

Nuoriso osallistuu urheiluseurojen toimintaan ratkaisevasti enemmän kuin mihinkään muuhun järjestötoimintaan. Eräät nuorison suosimat urheilulajit lisäksi vetoavat syrjäytymisvaarassa oleviin ja ongelmallisiin poikiin, jolloin niillä on arvioitava olevan ilmeinen sosiaalistava merkitys. Urheilutilojen käyttö ja seurojen toiminta on kuitenkin ohjautunut yhä enemmän panostukseksi kilpaurheiluun, ja kaupallisuus on syrjäyttänyt urheilussa aatteellisuutta. On toivottavaa, että urheilun kasvattava merkitys korostuisi urheiluseuroissa, ja on syytä harkita, miten se voitaisiin ottaa huomioon julkisen tuen (esim. veikkausvarojen käytön) suuntaamisessa.

Muita nuorisoa laajalti koskettavia järjestötoiminnan muotoja ovat opiskelija- ja koululaisjärjestöt, koulun ja oppilaitosten kerhot, seurakunnan toiminta ja partio. Lukuisat nuorisojärjestöt tukevat nuorten liittymistä yhteiskuntaan.

Asukasyhdistykset toimivat kansalaisten vaikuttamisen ja toiminnan kanavina asuinympäristöä koskevilla asioilla. Vastaava tässä yhteydessä merkittävä asema on maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen järjestöillä.

Järjestöyhteistyö

Järjestötoiminnan osuus rikosentorjuntayhteistyössä vahvistuisi, jos paikallinen järjestöaktiivisuus keskenään organisoituisi tiettyjen projektien toteuttamiseksi tai osapuoleksi yleisempien

kaupunkistrategioiden kehittämiseen. Näin on eräin paikoin jossakin määrin tapahtunutkin. Eräissä valtakunnallisissa rikollisuuden ehkäisyhankkeissa on useita järjestöjä yhteistyössä.

6.3 "Uhrijärjestöt" ja vapaaehtoinen työ rikoksen uhrien auttamiseksi

- # Uhrien henkilökohtaisen auttamisen on luonteva perustua kansalaistoimintaan ja vapaaehtoistyöhön
- # Ainakin turvakotien rahoitus pyritään vakituistamaan

Maassa toimii useita järjestöjä, joiden tehtävänä on tukea rikosten uhreja tai näiden läheisiä. Järjestöt ovat suuntautuneet naiseen kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen, koulukiusattujen tukemiseen, heidän vanhempiensa ja huumeongelmaisten lasten ja nuorten vanhempien tukemiseen sekä rikosuhripäivystykseen.

Uhrijärjestöt voivat toimia sekä kriminaalipoliittisina painostusjärjestöinä että tarjota apua. Kummassakin niillä on tärkeä tehtävä. On tärkeätä tuoda rikosten uhrien kokemukset yleiseen tietoisuuteen. Konkreettisen avun, esimerkiksi oikeudellisen neuvonnan, ohella uhrijärjestöt voivat vähentää uhrien ahdistusta ja kokemaa syyllisyyttä.

Tällaiset järjestöt ovat syntyneet kansalaisaloitteellisuudesta. Kansalaistoiminta ja vapaaehtoistyö onkin tämän toiminnan luonteva perusta. Useat kansalaisaktiivisuudesta liikkeelle lähteneet toiminnat edellyttävät pysyvää julkista rahoitusta. Vuoden 1999 alusta rikosuhripäivystyksen Raha-automaattiyhdistykseltä saama tuki on vakituistettu, mutta edelleen ainakin turvakodit tarvitsisivat toimintamuotona vakituisemman rahoituksen järjestämistä.